Hoe?

Provincie Antwerpen
vbjk

Aan de slag: werken aan spel en ontmoeting

Ontmoetingen faciliteren tussen kinderen en ouders, samen of onderling, kan vele vormen aannemen.

- Het kan gaan over **vrije ontmoetingen** zoals in spel- en ontmoetingsplaatsen voor kinderen en ouders. Dat zijn plekken waar kinderen en ouders kunnen samenspelen en praten. Er bestaan verschillende benamingen voor deze plekken: peuterspeelpunten, sportpunten, speelbabbels ...

- Het kan ook gaan over **georganiseerde ontmoetingen** tijdens praatgroepen, mamagroepen, spelgroepen ...

- Maar het kan ook gaan over **kleine niet-intentionele ontmoetingen** zoals in de wachtzaal van het consultatiebureau, breng- en haalmomenten in de kinderopvang of aan de klasdeur of schoolpoort, ouders die elkaar treffen in een speeltuin ...

In de spel- en ontmoetingsplaatsen voor kinderen en ouders staat het '**ontmoeten**' centraal.

- *Ontmoeten*: want kinderen en ouders kunnen er tijd vinden om samen te spelen; ouders kunnen er in gesprek gaan met andere ouders en professionals; kinderen kunnen er samenspelen met andere kinderen, en dat met ander speelgoed dan thuis, in een andere context dan thuis.

- *Ont-moeten*: het is een plek waar 'niets' moet, maar 'alles' kan en mag. Het is een plek waar

ouders kunnen praten met anderen, maar ook even op adem kunnen komen. Het is een plek waar kinderen en ouders gewoon mogen 'zijn'.

Uitgangspunten

Ontmoeting tussen gezinnen faciliteren, dat klinkt eenvoudig, maar is het niet. Het vertrekt vanuit duidelijke uitgangspunten.

- Ontmoeting vertrekt vanuit de **autonomie** van de gezinnen. Kinderen en ouders bepalen zelf hoe ze het ontmoetingsmoment invullen, wanneer ze komen en hoelang ze blijven, wat ze net wel of niet vertellen of delen en met wie ze dit doen.

- Ontmoeting zet in op **verbondenheid**: verbondenheid tussen gezinnen en begeleiders, tussen ouders en kinderen, tussen gezinnen onderling, tussen gezinnen en de ruimere maatschappij … Ontmoetingsplekken zijn plekken waar plaats kan zijn voor *bonding* (contacten met 'gelijken') en voor *bridging* (contacten met 'anderen').

- Ontmoeting vraagt het loslaten van het 'opvoedkundige weten'. Ontmoeten vertrekt niet vanuit vooropgestelde definities over 'goed ouderschap'. Het vertrekt vanuit '**vrije confrontatie**'. Vanuit vrije contacten met andere gezinnen worden ouders en kinderen er 'geconfronteerd' met andere opvoedingsstijlen of -waarden en kunnen ze hierover reflecteren en dit meenemen in hun eigen opvoeding. De confrontatie is dus niet vrijblijvend, omdat het verschil confronterend kan werken.

- Belang van het **alledaagse**. Het dagelijkse leven en alles wat er op dat moment plaatsvindt, kan aanleiding vormen tot gesprek.

- Belang van een **begeleider**. Ontmoeting komt niet vanzelf. Dat leerde het onderzoek van Geens (2017) en Devlieghere (2014) ons. Ontmoeting tussen gezinnen kan best gefaciliteerd worden door begeleiders die nadenken over de visie en doelstellingen, de toegankelijkheid, het al dan niet koppelen aan ander aanbod, de evaluatie … De begeleiders spelen een belangrijke rol tijdens de ontmoetingsmomenten. Ze hebben aandacht voor elk individu én voor de groep, ze zorgen voor insluiting, vermijden uitsluiting, denken na over de ruimte en het materiaal. Het vraagt een professionele houding die vertrekt vanuit respect, vertrouwen, reflectie, sensitief responsief ageren, enzovoort.

Bonding betekent dat mensen zich verbonden voelen door wat ze gemeenschappelijk hebben
Bridging staat voor verbinding tussen mensen van diverse origine en diverse socio-economische milieus (Vandenbroeck, 2019).

Contacten met onbekenden kunnen veel betekenen voor het opvoeden én het samenleven. Kinderen zijn daarin een belangrijke verbindende schakel, zo blijkt uit etnografisch onderzoek naar alledaagse relaties in de stedelijke omgeving. Ruth Soenen (2006) observeerde op de tram hoe onbekenden met elkaar in gesprek geraken naar aanleiding van iets dat een kind doet of zegt. Zij concludeert dat naast hechte vormen van gemeenschap het ook belangrijk is om aandacht te hebben voor tijdelijke en hybride relaties die eerder lichte versies van gemeenschap creëren.

Ouders hechten belang aan zowel kortstondige contacten met onbekenden als aan duurzame relaties met familie, vrienden en kennissen. Natuurlijk zijn deze *bonding ties* – duurzame relaties op basis van gedeelde taal, code, achtergrond of mening – belangrijk. Maar ook de meer losse contacten doorheen de dag met bijvoorbeeld buurtbewoners zijn belangrijk. Ze laten *bridging ties* toe, relaties over diverse (groeps)grenzen heen. Deze relaties zijn niet alleen belangrijk om op te klimmen op de zogenaamde sociale ladder, maar ook om zich verbonden te voelen: om vertrouwd te raken met die diversiteit en meer herkenbaarheid te creëren (zie onder andere Fram, 2005 en Putnam, 2007 over de concepten bonding en bridging).

– Belang van de **ruimte** in de ontmoeting. Loris Malaguzzil geeft aan dat de ruimte de derde pedagoog is.

> **Loris Malaguzzi** is een bekende Italiaanse pedagoog. Andere uitgangspunten vanuit deze pedagogiek zijn het competente kind en de honderd talen van een kind. Naast de ruimte zijn de kinderen zelf en de volwassenen de andere twee pedagogen.

– De fysieke ruimte dient ingericht te zijn als een aantrekkelijke speelomgeving met uitdagende materialen, zodat kinderen en ouders kunnen samenspelen. Maar de fysieke ruimtes kunnen ook plekken hebben waar ouders tot rust kunnen komen of net met andere ouders kunnen praten. Belangrijk is dat de ruimte de visie van de ontmoeting weergeeft en dat de doelgroep er zich welkom voelt. Hier ligt een duidelijke rol weggelegd voor de begeleiders die vanuit de visie nadenken over de inrichting van de ruimte (bijvoorbeeld stoelen op een bepaalde manier neerzetten en het spelmateriaal speelklaar zetten).

Hoe?

Ontmoetingen tussen gezinnen gebeuren niet zomaar. Het vraagt professioneel handelen om laagdrempelige, toegankelijke en open plekken te creëren waar ontmoetingen tussen kinderen onderling, tussen ouders en kinderen en tussen ouders onderling en met de begeleiders kunnen plaatsvinden. Werken aan ontmoeting vraagt een cyclisch proces waarin analyse, actie en evaluatie elkaar afwisselen.

Vanuit deze ontmoetingen kan zeer veel groeien, net omdat het relationele centraal staat. Tegelijk kan het voor organisatoren interessant zijn om ook vanuit een maatschappelijke bril naar deze ontmoetingen te kijken, doordat maatschappelijke thema's en andere aan bod kunnen komen in deze ontmoetingen. Zo maken zij impliciet de verbinding tussen gezinnen en organisaties, de samenleving.

Denk na over je visie op ontmoeting

Aan welke vorm van ontmoeting is er nood in je buurt? Op welke vorm van ontmoeting is het bijgevolg belangrijk om in te zetten? Kies je voor de spel- en ontmoetingsplaatsen, dan vraagt dat een andere rol van de begeleider en een andere inrichting van de ruimte, dan wanneer je kiest voor bijvoorbeeld ontmoeting in de wachtzaal van het consultatiebureau.

Sta dus samen stil bij welke vorm van ontmoeting jullie verkiezen, en waarom jullie die verkiezen.

De begeleider is de sleutelfiguur

Ontmoeten gaat niet vanzelf. Het vraagt een professionele en bewuste rol van de begeleiders. Zij houden de ruimte letterlijk en figuurlijk open.

De begeleider zorgt ervoor dat de ruimte speelklaar staat, zorgt voor koffie, thee, fruit, een koekje … Maar de begeleider is ook beslagen in warme, sociale vaardigheden. Die zorgt voor een sfeer waarin ouders elkaar kunnen en durven aanspreken, waarin ze professionals vragen durven stellen over praktische zaken, over de opvoeding van hun kind, enzovoort. Het kan gaan over de pijn bij de eerste tandjes, over de zoektocht naar een ruilwinkel met leuke spullen voor kinderen, maar ook over de bezorgdheden over het inschrijven op school.

Zoals Naomi Geens (zie 'Meer Weten') schrijft, zijn er vaak '*scripts*', ongeschreven regels die een ruimte uitstraalt. Als begeleider is het belangrijk om hier bewust van te zijn en daar intentioneel mee aan de slag te gaan. De begeleiders hebben dus 'voelsprieten' nodig, zodat ze zich bewust zijn van wat er leeft en speelt. Maar het is een heel subtiele, eerder wat terughoudende rol. Want de rol is niet adviseren, maar eerder faciliteren. Dit vraagt een constant balanceren tussen wel of niet interveniëren en ouders en kinderen verbinden.

De begeleiders hoeven niet zelf een antwoord te geven, maar ze bieden wel een luisterend oor, ze slaan de brug met andere ouders, spelen mee met de kinderen … en indien nodig, zorgen ze voor een warme overgang naar andere professionals of partnerorganisaties. De begeleiders moeten ook alert zijn voor bepaalde sociale dynamieken die er zijn tijdens het spel- en ontmoetingsmoment, maar ook daarbuiten in de ruimere maatschappij. Dat vraagt een actieve houding van de begeleider om ook aandacht te hebben voor bijvoorbeeld taal of onderwerpen die kunnen verbinden.

En ten slotte hebben de begeleiders ook oog voor het maatschappelijke perspectief tijdens deze ontmoetingen, om zo maatschappelijke thema's aan bod te laten komen.

Inzetten op toegankelijkheid

Ontmoetingsplaatsen zijn plaatsen waar iedereen welkom is. Je komt er omdat je een kind hebt en graag even wil spelen, praten, tot rust komen ... Omdat iedereen er kan komen, zijn ontmoetingsplaatsen plekken waar er plaats kan zijn voor *bonding* en *bridging*. Dit houdt in dat er sociale contacten mogelijk zijn met personen die op ons lijken (bijvoorbeeld met dezelfde etnische of religieuze achtergrond, hetzelfde gender), maar ook met personen waar we van verschillen.

Het is niet omdat iedereen er kan komen, dat iedereen er komt. Als organisatie dien je in te zetten op de **toegankelijkheid**. Denk hierbij aan de 7 B's: beschikbaar, betaalbaar, bruikbaar, bereikbaar, begrijpbaar, betrouwbaar en bekend.

- **Denk na over spelmateriaal, veiligheid, de inrichting van de ruimte, de locatie ...** Bedenk daarbij dat iedereen zich er welkom kan voelen. Idealiter komt er immers een mix van gezinnen naar je ontmoetingsmoment.

- **Bepaal een locatie die goed toegankelijk is voor ouders met jonge kinderen.** Die kan centraal gelegen zijn, moet makkelijk te bereiken zijn met het openbaar vervoer en een locatie zijn waar kinderen en ouders zich goed en welkom voelen. Dit kan in de nabijheid zijn van een plek waar ouders sowieso langskomen, bijvoorbeeld bij een spelotheek of bibliotheek, bij het consultatiebureau van Kind en Gezin, op een plek waar de buitenschoolse opvang actief is, bij een buurthuis ... Dit kunnen allemaal interessante plekken zijn waar kleine of grotere ontmoetingen en spelkansen vorm kunnen krijgen. De keuze die je hier maakt, kan een invloed hebben op hoe kinderen en ouders zich voelen op die plek. Bedenk bijvoorbeeld dat een spel- en ontmoetingsplaats in hetzelfde gebouw als het OCMW anders kan gepercipieerd worden dan in een bibliotheek of een aparte ruimte. Niet alle ruimtes zijn dus 'vrij' en sommige plekken hebben bij gezinnen een bepaalde connotatie.

- **Bekijk hoe je de ruimte kan inrichten.** Zorg dat je ruimte is ingericht conform je visie. Wil je de ervaringswereld van kinderen uitbreiden? Zorg dan voor speelgoed dat de kinderen thuis niet hebben, want dat vinden ze leuk: grote bouwblokken, een podium, een ballenbad ... Je kan ook natuurlijke materialen aanbieden zoals schelpen, keitjes, allerlei takken ... Dit kan ouders inspireren in het spel met hun kind. Zorg ook voor een babyhoek waar ouders met hun baby kunnen snoezelen. Dat biedt de allerjongsten de nodige rust. Ook: is er voldoende binnen- en buiten(speel)ruimte? Wil je ook inzetten op de sociale cohesie, zorg dan voor knusse hoekjes om te praten, om gezellig koffie te drinken ... Hang er bijvoorbeeld ook een plan van de buurt op.

- **Bepaal het ritme van de ontmoeting.** Al naargelang de gemeente of buurt gaan sommige momenten wekelijks door, andere twee keer per maand, enkel in de week, soms enkel op woensdagnamiddag of zaterdag. Denk na over een zekere regelmaat die voor ouders duidelijk is. Denk ook na over openingsmomenten tijdens of buiten de reguliere werkuren.

- **Gekoppeld aan activiteiten? Of net niet?** In sommige spel- en ontmoetingsplekken staat het ontmoeten pur sang centraal, op andere plaatsen worden er dan weer activiteiten aan gekoppeld. Welke optie ook gekozen wordt, doe dit vanuit een duidelijke visie die vertrekt vanuit de noden en de behoeften van ouders. Sommige ouders vinden het drempelverlagend als ze weten dat ze eerst kunnen deelnemen aan een bewegings- of zangmoment met hun kind. Voor andere ouders zal dit net drempelverhogend zijn. Kies je voor de koppeling met een activiteit, zorg er dan voor dat het niet overkomt als een 'programma'. Het 'ont-moeten' blijft het centrale doel. Niets moet, alles kan. Verbinding staat centraal. Zo kan er verbinding ontstaan tussen kinderen onderling, tussen kinderen en ouders of professionals, tussen ouders onderling of met de professionals.

- **Zorg voor een divers team.** Het is belangrijk dat de begeleiders een weerspiegeling zijn van de gezinnen die je wil bereiken. Dat kan dus gaan over mannelijke begeleiders of begeleiders van verschillende herkomst. Een divers

team is hierbij belangrijk, maar dit vraagt ook een inclusief medewerkersbeleid, zodat de aanwezig diversiteit ook kan floreren.

- **Denk na over je toeleiders, je communicatie en promotie.** Omdat ontmoetingsplaatsen plekken zijn voor iedereen, is het belangrijk om na te denken over toeleiders. Merk je bijvoorbeeld dat je bepaalde groepen nog niet bereikt tijdens de ontmoetingsmomenten, denk dan even aan organisaties die dat wel doen. Ook je promotie en communicatie zijn belangrijk. Straalt die voldoende jullie visie uit? Sociale media kunnen hier een heel handige tool zijn (wel opletten met de privacy natuurlijk).

Methodieken om te werken aan spel en ontmoeting

Deze tools bieden jullie mosterd als je een spel- en ontmoetingsplek wil uitbouwen. Maak er vooral je eigen ding van, pas ze aan aan jullie noden en behoeften, aan jullie context.

Opstart van een spel- en ontmoetingsplek

- **Checklist opstart spel- en ontmoetingsplek**
  Laat de deelnemers reflecteren over de vragen in de checklist 'opstart spel- en ontmoetingsplek'. Bespreek dit plenair. Vraag op het einde naar concrete acties die ze nu gaan ondernemen.

- **Reflectieoefening** "Wanneer voel jij je welkom?"
  Vraag aan alle deelnemers: denk aan een plek waar jij je welkom voelt. Wat zie, ruik, hoor, voel, smaak je?
  Laat iedereen antwoorden. Noteer deze antwoorden op een A3 of een flap. Zoek naar enkele belangrijke rode draden.
  In Huis van het Kind Kordia leidde dit tot een visual zoals hieronder.

- **Reflectievragen warm welkom**
  Maak groepjes van 3 à 4 personen. Laat hen reflecteren over een aantal reflectievragen. Nadien bespreek je plenair belangrijke punten. Belangrijk is om op het einde stil te staan bij wat de deelnemers net meenemen uit deze reflectieoefening: wat willen ze graag op korte termijn aanpassen? Wat nemen ze mee op langere termijn?

De rol van de begeleiders

Reflecteren over de rol van de begeleider

- Laat de deelnemers nadenken over mogelijke metaforen van hun job.
- Laat de deelnemers een silhouet van de 'ideale begeleider' tekenen. Laat hen stilstaan bij de verschillende lichaamsdelen. Bijvoorbeeld:
  - » Hersenen – over welke kennis moet de begeleider beschikken?
  - » Zintuigen – wat moet een begeleider zien? Wat moet een begeleider zeggen?
  - » Schouders – wat moet een begeleider kunnen dragen?
  - » Hart – wat moet de begeleider een warm hart toe dragen? Waar moet de begeleider warm van worden? Wat moet zijn passie zijn?
  - » Handen – wat moet een begeleider allemaal doen?
  - » Knieën - waar krijgt een begeleider knikkende knieën van?
  - » Voeten – in welke richting moet de begeleider bewegen?
  - » ...
- Laat deelnemers nadenken over wat ze boeiend vinden aan hun job, maar ook wat ze uitdagend vinden. Bespreek wat hen zou kunnen helpen om hun job goed uit te kunnen voeren

De inrichting van de ruimte

Reflectie op basis van het grondplan van de ruimte en foto's.

Deze oefening kan je doen met medewerkers van bestaande spel- en ontmoetingsplekken.

Laat hen een grondplan tekenen van de spel- en ontmoetingsplek en vraag hun naar foto's van de verschillende ruimtes. Hang ze daarna op en bespreek.

Voorbeelden van reflectievragen:

- Hoe komen ouders bij jullie binnen? Hoe komen kinderen bij jullie binnen?
- Wat is volgens jullie de favoriete plek van ouders / kinderen / ouders en kinderen samen? Waarom is dit zo?
- Wat is het favoriete speelgoed van de kinderen?
- Welke sfeer straalt jullie spel- en ontmoetingsplek uit?
- Denken jullie ook aan de baby's / oudere kinderen?
- Herkennen de verschillende gezinnen zich in het aanwezige materiaal of de inrichting van de ruimte?
- ...

Visie-oefening bij bestaande spel- en ontmoetingsplekken

Vraag aan deelnemers wat voor hen een 'mooi of geslaagd spel- en ontmoetingsmoment' is. Noteer de antwoorden op een flap en tracht deze te clusteren naar bijvoorbeeld: kinderen – ouders – medewerkers – de buurt. Deze oefening kan leiden tot een visuele voorstelling met steekwoorden:

Checklist opstart spel- en ontmoetingsplek

Locatie

Denk aan laagdrempelig karakter (bereikbaar?)/ wijkgericht/positieve associaties die kinderen/ gezinnen hebben met deze locatie).

Visie + doelstellingen

Naar ouders/kinderen (ook linken aan bevraging met ouders).

Voorbeeld:
Verbreding van het opvoedingsmilieu voor kinderen: experimenteer- en oefenplaats voor kinderen in het hebben van sociaal contact met andere kinderen, omgaan met sociale regels ...

- ouders kunnen er met andere ouders/medewerkers spreken over hun bezorgdheden, angsten, leuke momenten.
- ...

Doelgroep – keuzes maken

Gezinnen met kinderen in de voorschoolse leeftijd?

Bewuste keuze voor vaders?

Sociale mix?

Onthaalmedewerker (Middelen voor aanwerving? Selectie? En **omkadering** (hoe medewerkers coachen)?

Nadenken over wat medewerkers doen?

- inrichten van ruimte;
- onthalen van kinderen en ouders;
- inschatten wat kinderen en ouders nodig hebben: een babbel of net niet, luisteren naar verhalen van andere ouders, een schouderklopje, info krijgen over de werking van organisatie X ...?
- meespelen;
- ...

Nadenken over hoe medewerkers zijn?

- echt, eerlijk, open;
- warm, positief;
- geduldig, in rust;
- vertrouwen uitstralend;
- flexibel;
- zichtbaar, aanspreekbaar — en tegelijk in staat om op de achtergrond te blijven;
- opmerkzaam;
- communicatief en bewust van zowel verbale als non-verbale communicatie (door anderen en door zichzelf);
- niet-oordelend: 'we zitten hier niet om elkaar te beoordelen.

Bekendmaking/toeleiding

(onderscheid naar families en toeleiders)

Openingsmomenten

Aansluiten bij de openingsuren van consultatiebureau, start school ...?

Of kiezen we voor vrije inloop?

Inrichting en gebruik van de ruimte

- Welk spelmateriaal wordt er aangeboden? Hoe zorgen we voor diverse vormen van spel, maar ook voor een veilige omgeving die uitnodigt om te exploreren?
- Hoe wordt spelmateriaal, boeken ... uitnodigend gepresenteerd en waar plaatsen we stoelen, tafels en andere groot meubilair?

Achtergrond

Grondplan Spel- en ontmoetingsplaatsen = praktijkbeschrijving van de spel- en ontmoetingsplaatsen.

Het boek *Ontmoeten is simpel... maar niet altijd gemakkelijk* (Geens, Hemeryck & Lambert 2017) biedt naast een helder referentiekader op basis van jarenlang kwalitatief onderzoek ook zeer concrete handvatten om in te zetten op ontmoeting. Het bevat een breed arsenaal aan materialen om het eigen denken, zeggen en doen onder de loep te nemen en concreet samen aan de slag te gaan. Op de website www.ontmoetenissimpel.be kan je ook drie KIDDO-artikels aanvragen die de kern van het onderzoek beknopt weergeven.

Handleiding – Ontmoeting in de wachtzaal van het consultatiebureau.

Reflectieoefening: Wanneer voel jij je welkom?

Vraag aan alle deelnemers: Denk aan een plek waar jij je welkom voelt: wat zie, ruik, hoor, voel, smaak je?

Wanneer jij je ergens welkom voelt ...

wat zie je?

wat hoor je?

wat ruik je?

wat proef je?

wat voel je?

Reflectievragen warm welkom voor kinderen en gezinnen

Warm welkom

Wat is voor jou cruciaal in het creëren van een warme plek voor kinderen en gezinnen?

Rol van de medewerkers

Reflectievragen 'voor de deur'

Welke uitstraling heeft jullie organisatie?

Welke drempels ervaren gezinnen bij het 'aanmelden'?

- Digitaal – telefonisch – ter plaatse
- Hoe vinden gezinnen jullie?
- Zijn jullie 'makkelijk' bereikbaar (fysiek, betaalbaar ...)?
- Hoe zichtbaar zijn jullie?
  - » Fysiek?
  - » Online? Op sociale media?

Reflectievragen 'na de deur'

Weet je met welke emotie gezinnen bij jullie binnenkomen?

Weten ouders wat ze mogen verwachten of wat er zal gebeuren?

Op welke manier zorgen jullie voor een warm welkom voor kinderen en gezinnen?

- Op welke manier spreken jullie hen aan in de gang / bij het onthaal of de balie?
  - » Naar lichaamstaal?
  - » Naar mondelinge taal?
  - » Naar beeldende en visuele ondersteuning?
- Zien jullie alle gezinnen en spreken jullie hen aan? Hoe pakken jullie dit aan?
- Op welke manier nemen jullie de telefoon op? Hoe beantwoorden jullie mails?

Hoe verwelkomen jullie nieuwe gezinnen?

- Hoe spreken jullie de ouders (mama's, papa's, grootouders ...) aan?
- Hoe spreken jullie de kinderen aan?
- Wat als jullie geen gedeelde taal hebben?

Zijn er mogelijke cultuurverschillen waarmee jullie rekening moeten houden tijdens het ontmoeten van ouders en kinderen?

Belang van de ruimte

Welke uitstraling heeft jullie organisatie?

- Rustig - gezellig - warm - open - luchtig?
- Is er een mogelijkheid om een apart gesprek aan te gaan, indien nodig?

Welke elementen bevorderen een aangename, positieve sfeer?

Welke elementen bevorderen de verwachtingen van ouders?

Hoe zorg je ervoor dat kinderen zich welkom voelen? Is er speelgoed aangepast aan hun leeftijd? Kunnen kinderen en ouders samenspelen?

Extra

Wat is voor jullie nog essentieel bij het creëren van een warm welkom voor kinderen en ouders? Waar willen jullie zelf nog aandacht aan besteden?

Praktijkverhalen over spel en ontmoeting

Luister naar de podcast

De Kracht van Opgroeien **– Spel en ontmoeting**
Een plek waar ouders en hun jonge kind(eren) even kunnen verpozen, tot rust komen, een babbeltje slaan met andere ouders, waar de kinderen kunnen spelen … Die plekken noemen we Speelbabbels of Peuterspeelpunten. En daar weten Bieke, Dorien en Lotte (respectievelijk Turnhout, Boom en Rumst) alles over: hoe start je het op? Hoe nodig je ouders uit? Wat is de rol van de gastvrouw/heer? En nog meer …

De kracht van samenspelen en praten
Gesprek met Lotte Jansen over de Speelbabbel in Rumst
In Rumst organiseert het Huis van het Kind tweemaal per maand een Speelbabbel voor jonge kinderen en hun ouders. Tijdens deze spel- en ontmoetingsmomenten kunnen ouders en kinderen samenspelen met andere kinderen. Ook ontmoeting met andere ouders staat centraal.

Het artikel staat op p.22.

Een plaats waar niks 'moet'

"Kinderen en ouders 'moeten' niks in de Speelbabbels", vertelt Lotte Jansen, expert Onderwijs en agentschap Opgroeien in Rumst. "We creëren een sfeer waarin alles kan en niets moet. Ouders en kinderen kunnen bijvoorbeeld komen en gaan wanneer ze willen. Ook kiezen ze zelf wat ze doen. Gezelligheid, spelen en de relaties tussen ouders en kinderen staan centraal. Tijdens een lerend netwerk met andere lokale besturen bespraken we het belang van de **inrichting van de ruimte** en het **gevarieerde spelaanbod**. Ouders kunnen aan tafel zitten met een drankje, maar we zorgen ook voor comfortabele zitplekken in de verschillende speelhoeken. Het spelaanbod nodigt ouders én kinderen uit om samen te spelen."

Ook in een sfeer van 'alles kan, niets moet' zijn er afspraken nodig. Lotte: "Er zijn wel enkele samenleefregels. Die worden samen met het team en ouders besproken. Een van de regels is bijvoorbeeld dat alle kinderen veilig kunnen spelen, zowel de baby's als de peuters. Kinderen kunnen bijvoorbeeld binnen en buiten fietsen, maar dan wel in een afgebakende zone."

Rituelen

Bij aankomst schrijven de ouders de **namen van de kinderen** op het bord. "Eerst noteerden we enkel de namen van de kinderen, maar een moeder gaf aan dat ze het fijn zou vinden om ook de voornamen van de ouders te kennen", zegt Lotte. "Ninke, de mama van Viggo, vond het niet zo fijn om steeds aangesproken te worden met 'dag mama van Viggo'. We noteren de naam van de kinderen en als ouders het fijn vinden, voegen we ook hun voornaam eraan toe." Er zijn nog rituelen die het ontmoeten ondersteunen. "**Koffie, thee en fruitsap** staan in de keuken, zodat ouders dit zelf kunnen nemen. We organiseren ook telkens een fruitmoment, want ook kinderen vinden het fijn om samen aan tafel te zitten."

De begeleiders brengen kinderen en ouders samen

"De medewerkers zijn experts én net geen experts", zegt Lotte. "Ze zijn vooral **experts in het faciliteren van ontmoeting**. Als begeleider ben je gevoelig voor de signalen van de kinderen en de ouders. Je slaat zelf een praatje met ouders of je zorgt ervoor dat er interacties zijn tussen ouders en kinderen." Praten over opvoeding wordt hier een pak makkelijker: "Ouders praten vaak over hun kinderen, over de dingen die goed of minder goed gaan. Ze wisselen ervaringen uit of

spelen met hun kind. Ik vind het fijn en bijzonder dat ouders met alle kinderen spelen. Als kinderen wat hulp nodig hebben, kunnen ze bij alle volwassenen terecht. Het vertrouwen in elkaar is heel groot. Tijdens een van de Speelbabbels zag ik dat baby Viggo op zijn buik lag op de mat. Hij duwde zijn hoofd omhoog en keek enthousiast naar het spel van enkele peuters. De andere peuters kwamen eens langs, lachten naar hem, gaven hem een speeltje. Even later vergezelden Ninke, de mama van Viggo en broer Castor hem op de mat om samen te spelen. Binnenkort komt er in dit gezin een derde kind bij. Ninke vertelde me dat haar man al uitkijkt om naar de Speelbabbels te komen tijdens zijn vaderschapsverlof."

Vrij spel of meespelen?

Vrij spel staat centraal. Ouders en kinderen kiezen wat ze willen doen. "Als begeleider observeer je alle acties en interacties tussen ouders en hun kinderen. Je ziet welk spelmateriaal ouders uitnodigt om 'mee' te spelen", zegt Lotte. "Je merkt bijvoorbeeld dat ouders graag met hun baby op de mat met knuffels en grote kussens zitten. Soms geef je als begeleider ook weleens een **spelprikkel**. Toen het buiten wat frisser werd, wou Lynn, medewerker van de Speelbabbel, het water uit het zwembad halen. Samen met Elias, Liam en Senne, die die middag op bezoek waren bij de Speelbabbel, schepte ze met een teil het water uit het badje. Dat gebruikten ze om de bloemen water te geven. Plezier voor iedereen."

De glijbaan is een topper

"We merken dat kinderen graag overal op- en afklimmen", vertelt Lotte. "Daarom creëren we **binnen en buiten speelervaringen** die net wat anders zijn dan thuis zoals de grote blokken of een speelhoek met fietsen, grote kussens of klimuitdagingen waar kinderen hun motoriek flink oefenen. Sommige kinderen hebben het liever vertrouwd, dus is er ook spelmateriaal dat kinderen thuis hebben. Kinderen spelen steeds onder toezicht. Dat is nog een van onze regels. Als de kinderen buitenspelen en de ouders zitten binnen te praten, dan is er altijd wel een volwassene bij de kinderen buiten. Soms is dat een medewerker, maar vaak ook een ouder. Want ouders 'zorgen' spontaan samen voor álle kinderen. Het is echt een gedeelde verantwoordelijkheid."

Meer weten over spel en ontmoeting

Rapporten

Geens, N. (2010). Sociale steun en vrije confrontatie in Baboes, een ontmoetingsplaats voor kinderen en ouders. Masterproef. Gent: Universiteit Gent.
Een masterthesis van Naomi Geens over Baboes en wat Baboes betekent voor kinderen en ouders in Brussel.

Vervaet, V., Devlieghere, J., Geens, N., & Hulpia, H. (2013). Ontmoetingsplaatsen voor kinderen en ouders: Een kans voor iedereen. Gent: VBJK en Vakgroep Sociale Agogiek UGent, Koning Boudewijnstichting.
Een onderzoek naar spel- en ontmoetingsplaatsen. Met aandacht voor de rol van de begeleider en de inrichting van de ruimte.

Hulpia, H. & Van der Mespel, S. (2013). Ontmoetingsfunctie voor kinderen en ouders in de Huizen van het Kind. Gent: VBJK.
Een onderzoek van VBJK uitgevoerd in opdracht van agentschap Opgroeien naar de ontmoetingsfunctie binnen de Huizen van het Kind.

Devlieghere, J. (2014). De medewerker in een ontmoetingsplaats voor kinderen en ouders. Masterproef. Gent: Universiteit Gent.
Een masterthesis van prof. dr. Jochen Devlieghere over de rol van de begeleiders in spel- en ontmoetingsplaatsen. Je leest er meer over hun rol en opdracht, de nodige competenties en de omkadering.

Rutgeerts, E. & Lambert, L. (2016). Ontmoeting in de wachtruimte van de Antwerpse consultatiebureaus. Een handleiding. Gent-Antwerpen: VBJK – Stad Antwerpen.
Rapport over ontmoeting in de wachtzaal van het consultatiebureau en de cruciale rol van de vrijwilliger hierbij. In dit rapport vind je inspirerende methodieken om na te denken over je visie, de rol van de medewerkers, de inrichting van je ruimte.

Artikels

Hulpia, H. (2023). Ont-moeten als sociale steun. *Kindertijd* Trampoline-editie.

Boudry, C. (2023). De kracht van samenspelen en praten. *Kindertijd* Trampoline-editie.

Van der Mespel, S. (2011). Ontmoetingsplaatsen voor kinderen en ouders: Van buitenbeentje naar hype. POW Alert, 37(4).

Boeken

Van aanraakbaarheid rijk (Vandenborre, R., 2014).

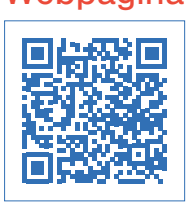
Ontmoeten is simpel... maar niet altijd gemakkelijk (Geens et al., 2017).

Podcasts

Radio EXPOO en Podcast over de kracht van Opgroeien – panelgesprek over spel- en ontmoeten:

Webpagina's

Tools

